

Entuziasmul și tragicul în poezia lui Ionuț Caragea

Entuziasmul. În cele ce urmează avem un șir de exclamații din care se degajă cea mai sinceră bucurie de a fi, dar și o cadentată declarație de triumf asupra singurătății, de optimism vivace - care își ridică pretențiile la veselie și voie bună (și de ce n-ar fi explorate și astfel de stări?!): „*nu sunt singur, am o umbră fugărindu-mi zilnic pasul,/ am și-un tunet rupt din ceruri când îmi obosește glasul,/ am și Soarele și Luna, am și boltă înstelată,/ am și-o poză cu o fată cu rochița dantelată.// nu sunt singur, am oglinda încruntată riduri-riduri,/ am speranțe-n depărtare, am și ziduri după ziduri,/ am și-o muză ce mă doare printre vise fără număr,/ am și stropii grei de ploaie picurându-mă pe umăr.// nu sunt singur, am credința și mă rog la sfânta cruce,/ am și vise colorate, am și lacrimi caduce,/ am și-o inimă ce bate, bate-ntruna ca o toacă,/ am și-un înger și un demon îndemnându-mă la joacă.// nu sunt singur, am un suflet rătăcit printre cuvinte,/ nu sunt singur, nu sunt singur, strigă morții din morminte,/ nu sunt singur, nu sunt singur, strigă valul când se sparge,/ nu sunt singur într-o mare scufundare de catarge*”.

O dorință care își evidențiază crezul despre un soi de *artă de a trăi* - care este circumscrisă printr-un conjunctiv entuziastic. Ca și cum toată pofta de a trăi a autorului s-ar dezlănțui într-o singură poezie: „*aș vrea să fiu un prunc furat de vise,/ să aibă raiul porțile deschise,/ aș vrea să-mi bată Dumnezeu la ușă,/ aș vrea să ard și să nu fiu cenușă.// i-aș cere umbrei să rămân pe drumuri,/ fără iubiri și dăre de parfumuri,/ i-aș cere și femeii inocența,/ i-aș cere și pedeapsa și clemența.// nu vreau să văd cum viața se destramă/ și să rămân un colț din pentagramă,/ nu vreau să fiu actor de pantomimă,/ nu vreau să dau pe viață o centimă*”.

Un îndemn resurecționar care parcă își trage sevele din acel „românul s-a născut poet”. Pe deasupra, acest imperativ este de un optimism grandios: oricine poate deveni poet – doar să fie cinstit cu el însuși: „*vrei să găsești poezia? Strig-o tare pe nume*”. Poezia va apărea singură și controlul rațional al ei nu e de nici un folos: „*nu întreba poezia unde-i șade mai bine// las-o să-ți fie stăpână, tu ascultă-i doar glasul/ te va învăța cu răbdare cum să ții cu ea pasul*”. Ca și cum limba română (se face adresă directă la „român”: „*versul cu rimă sau alb, ce mai contează române*”) ar naște singură poem după poem – iar poetul n-ar fi decât un instrument de manifestare -, limba română este, cu siguranță, creuzetul în care „*tot ce-i scris cu trăire, tot poezie rămâne*”. Astfel orice sentiment care devine înălțător se va naște sub zodia netrecătoare a poeziei: „*suflet, curaj, izbăvire, ultimul zbor către cer/ dor regăsire, iubire și mai presus un mister*”.

Iarăși un mesaj poetic optimist, prin care poetul își asumă o responsabilitate imensă – aceea de a construi paradisul. Numai de la înălțimea entuziasmului se poate pretinde un atare lucru. Iar acest entuziasm izvorăște dintr-o mare iubire de oameni. Chiar entuziasmul, la rădăcinile sale, este iubirea de oameni: „*Construiesc paradisul, sunt un mic arhitect,/ Tot ce-i bun, tot ce-i nobil, tot ce este corect,/ Sentimente, cuvinte, năzuințe, idei,/ Construiesc paradisul pentru oameni și zei.// Construiesc paradisul, zi de zi, rând cu rând,/ Tot ce văd, tot ce aflu, tot ce-mi trece prin gând,/ Sentimente, cuvinte, năzuințe, idei,/ Construiesc paradisul pentru oameni și zei.// Construiesc paradisul, paradisul pierdut,/ Tot ce vreau, tot ce-mi place, tot ce am de făcut,/ Sentimente, cuvinte, năzuințe, idei,/ Construiesc paradisul pentru oamenii mei!*”.

Un alt aspect al entuziasmului este generozitatea, poate cel mai frumos aspect care, de altfel, traversează intențional întreaga operă a lui Ionuț Caragea: „*Trezește-te copile/ îți dăruiesc un suflet nou făurit de inima mea/ încă nestinsă de alizeele dorului*”, „*Mă rog să plouă peste dunele planetei albastre/ să încolțească semințele noastre/ însetate de iubire*”.

*

Tragicul. Mărturii concrete ale unei tristeți dramatice apar sub forma unor „clești de rufe”. Ca și cum tristețea poate veni de oriunde și cu orice prilej. Mai ales când nici nu te aștepți, și mai ales dintr-un detaliu care este ne semnificativ. Ciudat sentiment de însingurare, de părăsire, de absență: „*nu vei uita, mama ta întindea rufe pe sârmă/ au rămas doar cârligele din întreaga familie*”, „*ai rămas singur anii trec cârligele se adună*”. Aproape îți vine să verși o lacrimă! Rufe, altădată, reprezentau cel mai liniștitor și mai fericit lucru - căci „noțiunea” de mamă își întindea hegemonia maternă și grija prin aer peste tot prin preajmă. Acum, însă, din toată atmosfera ce altădată purta numele de „acasă” au rămas doar cârligele de rufe – ca semn tragic al absenței și pustiului.

Atât de bine și de exact a înțeles Ionuț Caragea, în poezie, condiția tragică a omului. Sunt, desigur, mulți autori români care și-au asumat o atare alură și responsabilitate literară, însă câți dintre ei au explorat mai fecund tragismul? Sânge, dorințe arzătoare, neputințe, obsesii, nehotărâri, viduri interioare, amăgiri, vicii, inautenticitate, nebulie, mușgai, putreziciune, viermi, angoase, erori, vise zadarnice, moarte, nefericire... Cu o aplecare specială pentru analiza și exprimarea concretă a detaliilor pe care aceste lucruri le presupun, autorul nostru dezvoltă, cu reveniri aproape legitime, o atitudine de frondă, de revoltă și respingere inteligentă a unor asemenea „negativități”. În mod firesc, omul de totdeauna se confruntă cotidian cu aceste „dezastre”. Iar reacția concretă a poetului Ionuț Caragea este de a le identifica, în natura lor intimă negativă, iar apoi de a le birui, redută după redută. Mesajul se transformă, deci, în unul pozitiv. Trebuie, însă, ca fiecare să aibă acea forță prin care să poată înțelege obstacolele, să le „traverseze”, ca abia apoi să le depășească. Nimeni nu primește nimic dacă nu luptă. Iar dacă viața este o încercare, cu siguranță că tragicul ei există numai spre „mântuirea” de el. Lupta continuă cu evenimentele este însăși regula ce guvernează cosmosul. Iar poezia lui Ionuț Caragea este absolvirea de acea pacoste dezastruoasă a inflației spiritului, confiscat de apăsarea destinului (orice problemă destinală este și

tragică). Poezia lui e ca o eliberare continuă, ca o expiere perpetuă a răului, ca o neînțelegere fundamentală între scripura inteligenței și întinericul materiei gregare care trage în jos, în neant, orice gest, cu aceeași sugestie dramatică schițată (asta ca efect estetic-stilistic prezent în poezie). Ionuț Caragea se lasă regizat în poezia sa de o înfruntare de-adevăratelea dintre ceea ce este și ceea ce ar trebui să fie. Niciodată secătuit de energie, el scrie la același contra-scenariu, el completează mereu la o imagine de ansamblu, unde se produce holografic aceeași izbândă a binelui și umanului. Cu armele iraționalului (care, de fapt, sunt și armele poeziei de totdeauna), Ionuț Caragea pune ordine într-un haos prerenflexiv. Stăpân al cuvintelor și obligându-le la o logică de el mănuită, tabloul sau panorama tragică își schimbă caracterul și esența. Locurile comune ale sensurilor devin o sursă de dinamitate a gravității negative, operațiile cu obiecte primejdioase sunt transformate în exerciții de manevră cu armament de paradă și nu de război; are loc un transfer între tensiunea tragică și rezolvarea ei în termeni domestici. Nici un om nu poate fi serios până la capăt în interiorul destinului său. Însuși destinul se ia pe sine în glumă atunci când are la îndemână debușul artei.

Astfel, în inima tragismului se nasc cărări către salvarea rosturilor de totdeauna ale omului. Sângele capătă culoarea care îmblânzește și nu care sălbăticește, iar întreg cortegiul de spectre ale durerii (amănunțit de noi mai sus) se vindecă, poate chiar numai prin transformarea lor în cuvinte, o transformare poate incantatorie, sacrală, ritualică; valurile incoerenței care se sparg de obicei în vaguitatea poeziei devin din ce în ce mai specifice, mai ușor de recunoscut – iar poezia, așa cum n-ai înțeles-o de la început, începe să-și mărturisească „vinovată” adevăratele semnificații. Vrei să te temi de golul în stomac – și salvarea glasului auctorial, care se înalță, îți aduce inima la loc; ești captiv în relativitate și suspans negru – și chiar atunci te salvează mâna întinsă a reveriei cu ochii deschiși. Poezia e o înfășurare de desfășurări; e o desfășurare de înfășurări; e o stigmatizare ce nu s-a hotărât unde se va aplica: în interiorul sau în afara discursului; printre cuvintele vorbite sau printre cele gândite.

Făcând o paranteză, spunem că orice modalitate de expresie care ține cont de dialectica exorcizării tragicului implică „jocul” cu arta cuvântului. Limbaj va însemna întotdeauna mesaj, numai că atunci când e vorba de cuvinte (sau poezie) lucrurile devin simptomatice. Căci celelalte simțuri – care suportă și ele „abilitatea” inerentă mesajului – pot fi și ele purtătoare de drept ale procedurilor artistice. Poezia poate fi găsită peste tot. La fel și lirismul. Numai că în cazul cuvintelor (poeziei propriu-zise) regula e mai strategică și mai expresă: dezvoltările ce se exprimă în „abstracțiuni” vor reprezenta un mod specific de a transfera „concretul” în „geometric”; „forma” în „număr”; și „fluidul” în „structură” (rigidă). Astfel tragicul este estompat. Și este estompat prin simpla generare a discursului (poetic). O generare care fixează neutralizând. Tensiunea internă, odată exprimată, devine una dezamorsată, neutră (cu toate că poate fi una lirică).

Câteva întrebări îndrăznețe vizând destinul problematic al omului ne atrag atenția. Sub spectrul trecerii inexorabile a timpului, care macină în toate și în toți, poetul își caută locul și liniștea. El are încredere în interogațiile lui, e optimist prin faptul că ar putea găsi și răspunsuri: „*pot să respir ca peștele-n apă/ sau ca un vierme să cresc în pământ?/ sângele curge-n vene degeaba,/ sufletul meu e o pală de vânt.// pot să șterg cu buretele totul/ sau să revendic iubirea ce-a fost?/ timpul trece și trece degeaba,/ eu îmi zidesc prin credință un rost.// pot să privesc din spate de pleoape/ sau să adorm cu ochii deschiși?/ inima-și bate gura degeaba,/ suntem cu toții tăcerii promiși*”.

„*Mintea pulsează în claustrofobicul gând al durerii/ mă salvez curmând realități iluzorii/ sub circumvoluțiuni pot descătușa vise*”: autorul nu-și face speranțe, distruge iluzia, dar, în schimb, poate visa pentru a contracara durerea ce-l străbate organic. La limita migrenei („mintea pulsează”) tragicul devine concret.

Două reflecții despre moarte o proiectează pe aceasta într-o dimensiune în care pericolul ei este estompat; gravitatea este eludată; și ne rămâne să concedem că ea se află undeva foarte departe, într-un timp imemorial pe care nu-l vom trăi niciodată până la capăt. Argumentul este oarecum epicurian: până la moarte nu știm nimic despre ea; după moarte nu mai este cine să știe. De aceea ea nu poate avea izul realității, ci al legendei. Și sub această formă ne și este prezentată: „*moartea visează.../ somnul blând al unei secerători/ în lanul de oameni*”. Sau: „*ah, viață, mergi și lasă-mă-n urmă/ ce-ți pasă de mine, nu vreau să ajung/ acolo unde timpului i se face lehamite/ de nefireasca sa trecere/ nici moartea nu stă pe loc/ se-ntoarce-n sicrie anchilozată de spate*”.

Remus Foltoș

Sursa: Remu Foltoș, 2015